

הפרקקליטים

מגזין לשכת עורכי הדין - מחוז תל אביב והמרכז

**לידסקי נגד
בקנשטיין
סיבוב שני**

**עידן הבוררות
סיבוב אחרון**

**לגיליון זה מצורף
מוסף תיירות -
נופש ועו"ד
סיבוב בחו"ל**

דרושה: יד מכוונת

"כיום מטשטשים את העובדה, שאם בריון פוגע בכך ברחוב - אין מי שיטפל בכך. אם מישהו פוגע בכך כלכלית על ידי פריצה - חבל להתלונן. האמת היא שבישראל אין היום ביטחון, משטרה או חינוך. ישראל שטופה באלימות. מלמעלה אנו מורחים שכבה עבה של קצפת שמטייחת את העובדה שלמטה אין כלום. סדרי העדיפויות התקציביים מעוותים והמשטרה נמצאת במצב מדכא מבחינת כוח אדם. אבל כולנו הרי עושים צדק, העיתונות עושה כל היום צדק. אז מחובתנו לדרוש מהשופטים: אל תעזרו למשטרה. אל תרשיעו אדם שיש מקום לזכותו. זהו עוול נוראי שמנציח את אוזלת ידה של המשטרה, משום שכך יוצרים תמונה מפוברקת של עשיית צדק. תמונה הזויה"

ראיון משותף ראשון, נוקב ובלעדי עם עורכי הדין יעקב ואבי וינרוט

שופטי בית המשפט לתביעות קטנות בתל אביב אביחי דורון ועל אילני הסיפור האמיתי

תביעות קטנות הן הסיוט של מי שמכיר את השפה המשפטית וחושב שאין בלתה. אבל לעתים פתרון סכסוכים, ולא משפט רטורי או מחנך, עשוי להיות המשפט האמיתי

"אדוני" והקול העמוק. הקהל כולו מעורב במקרים: מצדדים שניינים כשמישהו נראה כמשקר, מקללים בטון אחד את חברות הביטוח. במר קרה כזה, כישורי השיפוט הם בעיקר כישורי ההנחה, גישור בין הצדדים והבהרת חזות של טון החוק אליבא דכולי עלמא.

בין חמישים לשמונים תביעות קטנות מוגשות כל יום בבית המשפט בתל אביב. תביעות המוגשות כעת, נק' בעות לדיון לסוף חודש יולי. במוזכרות מספרים על מבצע

של נשיאת בית המשפט: מי שיגיש תביעה תיו במאי וביוני, יקבל מועד מוקדם יותר - אוגוסט. סכום התביעה המקסימלי הוא 17,800 ש"ח. אגרה: 37 ש"ח, ועוד אחוז מסך התביעה. מלבד דורון ואילני, יושבים מעת לעת שני שופטי שלום נוספים בתיקי תביעות קטנות בתל אביב, והשופט קהלת, פעם בשבוע. בסך הכל, השיטה עובדת. אנשים מקבלים את יומם בבית הדין, גם אם היום הוא יומנוצ'יק, ולחלופין - אחר צהריים שלם. בניית הערכאה הזאת היא החלום הרטוב של אלו ששונאים את סדרי הדין, שמפנטזים לומר כל שיעלה בדעתם, של אלו שאינם זוכרים מועדים, ומגיעים כנתיב עים אחרי שפשוט שכחו להגיש כתב הגנה (תור) פעה שכיחה בתביעות קטנות), ואגב, גם של אלו שמחפשים פרנסה קטנה, יומיומית, שוטפת. מאותן הסיבות תביעות קטנות הן הסיוט של מי שמכיר את השפה המשפטית וחושב שאין בלתה, אבל עורך דין שזכה יצטרך ממה שיראו עיניו, אבל לעתים פתרון סכסוכים, ולא משפט שהוא רטורי או מחנך, עשוי להיות המשפט האמיתי.

ביטוח, ואצל אילני: נתבע שהשאיר פתק על מכונית לאחר שפגע בה, ופתאום הוא מכחיש כי הוא בכלל זה שפגע (עלות התביעה: 1,800 ש"ח); ושוכר שהביא לאולם פרגולה בגובה עשרה מטר רים, שנפלה על אחד השכנים, והתביעה בסך עלות התיקון (1,500 ש"ח) כנגד המשכיר. בינתיים הוא מסתובב חובק את הפרגולה הארוזה והמרשרשת כחתן באולם. אצל דורון בולט חוסר האיזון בין הצדדים כאשר חברות הביטוח עוקפות את איסור הייצוג באמצעות סטודנטים למשפטים, שיתרונם על הצד שכנגד מוחלט. השופט אביחי חוקר את הצדדים בחקירה ראשית, ומתיר חקירה נגדית בניניהם. הוא משתדל, אבל לא תמיד מצליח, להקל על תובעים שעומדים נגד סטודנטים מיומנים אלו, כאשר ממילא נטל ההוכחה הוא על התובע. אצל אילני האווירה יותר עליזה, אולי בשל אורות הניאון הפזורים נכון יותר באולם, בניגוד לאולם החשוך של דורון. שניהם אדיבים למתדיינים, השופטת אילני עם הומור, גם הומור עצמי, נרחב יותר. אצל דורון מחליף את ההומור הנימוס, הפנייה בלשון

מוכנים רבים, שלטון החוק ואמון הציבור בבית המשפט נבחנים, כמעט אמפירית, בבית המר שפט לתביעות קטנות: היחס לשופט, הרצינות שבה נלקח הדיון והחובה המוסרית להעיד אמת. ציבור המתדיינים באולם הדיונים בבית המשפט השלום בתל אביב, אכן עמד בקטגוריה הראשונה. בקטגוריה השנייה, לא ממש. בקטגוריה השלישית, למרבה הצער, כנראה ממש לא, שכן באולם בית המשפט לתביעות קטנות נשמעו ביום ביקורנו גם עדויות מופרכות של צדדים מבלי שאיש יצמצמן. יוצא שלפי מבחן התביעות הקטנות בתחום שלטון החוק, הדומה אולי למדד הביגמק בתחום הכלכלה, מצבנו באמצע.

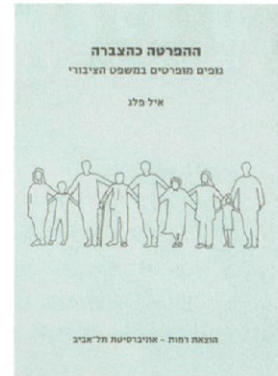

שני שופטי תביעות קטנות יושבים דרך קבע בתל אביב: אביחי דורון ועל אילני. הם יושבים בדיון, באולמות כמעט צמודים, כל יום משלוש וחצי ועד שמונה בערב ושומעים כעשרים תיקים ביום בממוצע. לשניהם ערכת שיפוט זהה: אוסף מכוניות צעצועים של ילדים פזור על שולחנם. בתיקי תאונות הדרכים (שהיו הרוב בעת ביקורינו) הם מזמינים את הצדדים להתקרב (אפילו עוד יותר. ממילא רוב הדוברים נצמדים לשולחנם חנם ומדברים ממרחק של חצי מטר) ושולחנם הופך לתיאטרון קטן של מכוניות עם מתדיינים שמסבירים לשופט כיצד קרתה התאונה. הסט של השופטת אילני צבעוני יותר, ובהתאם כך גם האווירה באולמות.

במהלך ביקורנו, לא נשמעה אפילו בעיה משפטית משמעותית אחת; הכל קל מדי. במצב כזה, הקהל הוא הסיפור. שני השופטים לא מאבדים את הסבלנות, זולת פעם אחת שהשופטת אילני מאיימת על צד שאם ימשיך לצעוק לכל עבר, יידחה משפטו בחצי שנה. בניגוד לה, השופט דורון - די לו בנעיזת מבט. הוא נמנע מלהעיר לקהל הרב שמתאסף באולם, בעוד השופטת אילני מחוברת יותר לקהלה ומסבירה את דרך חשיבתה. הדיון בכל אחד משני האולמות מתחיל בהקראת שמות התיקים ובדיקה כי כל המתדיינים באולם, שכן נקבעים רק שלושה מועדי שעות, והצדדים בכל התיקים מוזמנים לאותה השעה. באולם של דורון תיקי תאונות דרכים וחברות

השופטת יעל אילני נולדה בשנת 1966 בישראל. בשנת 1989 סיימה את לימודי המשפטים באוניברסיטת בר אילן ולאחר מכן התמחתה בפרקליטות מחוז תל אביב. בסוף שנת 1990 הוסמכה כעורכת דין ועבדה כשכירה ולאחר מכן כשותפה במשרד עורכי דין. בינואר 2006 מונתה לכהונת שופטת בית משפט השלום בתל אביב.

השופט אביחי דורון נולד בשנת 1958 בישראל. בשנת 1987 סיים את לימודי המשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים ולאחר מכן התמחה במשרד עורכי דין. בחודש יוני 1991 הוסמך כעורך דין ועבד במשטרת ישראל, תחילה כתובע ולאחר מכן כראש יחידת תביעות מחוזית. בינואר 2006 מונה לכהונת שופט בית משפט השלום בתל אביב.

ההפרטה כהצברה - גופים מופרטים במשפט הציבורי / עו"ד איל פלג

מערכת הבחירות בפתח ונראה כי אחד מנושאי המחלוקת הוא סוגיית ההפרטה. ספרו החדש של עו"ד איל פלג הוא ספר חלוצי, המוסיף דיון בתחום הנעדר דיון. כידוע, ממשלות ישראל כבר אינן מסתפקות בהפרטה של מוצרים ציבוריים מסחריים כגון טלפוניה, אלא מבקשות להפריט שירותי מדינה כמו כליאה ורווחה. פלג אינו שולל את תופעת ההפרטה, אלא בודק מהי הפרטה המגשימה את ייעודה, כתהליך המכוון לשיפור מצבו של הפרט במדינה.

שיח ההפרטה מוצג תחילה בהיבטו האוניברסלי, כשיח אידיאולוגי נאו ליברלי, המתרכז ביעילות הטמונה בהפרטה ומסתיר הפרטות מאחורי שכבות שפגעו בזכויות אדם. בהמשך מפורטות הצדקות התומכות בהחלת כללים מן המשפט הציבורי על גופים מופרטים המבצעים פעילות שלטונית-ציבורית. ההצדקה המרכזית היא בסכנת הפרטת זרועות השלטון, וקבלת מרות של שלטון שאינו נבחר, שאין בו הפרדת רשויות, שאיננו שקוף וכדומה. סוג של שלטון פרטי מתקיים, למשל, על מטופלי תוכנית ויסקונסין. גישת ההצברה מוצגת כאמצעי להגנת הדמוקרטיה החוקתית הישראלית, ככלי של דמוקרטיה המתגוננת מפני שלטון ופקידות מנהלית המפריטים ללא דיון ציבורי אמיתי, כפי שנעשה בחוק ההסדרים.

בהמשך הספר נטען שהפרטה ללא הצברה, המביאה בהכרח להרס מדינת הרווחה (להבדיל מתיקונה), היא הפרה של האמנה החברתית הישראלית, שממנה נובעת חובת המדינה להבטיח קיום מינימלי בכבוד של הפרטים בה. טיעון המדינה לפיו הפרט והמדינה אינם יריבים, אלא שותפים לפרויקט, מעניין במיוחד. ההפרטה מאפשרת לפרטים להשתתף יותר מעבר בייצור הציבורי. בעידן ההפרטה אפשר גם להרוויח מהייצור הציבורי, דבר שלא היה אפשרי בעבר, ואולם הרווח ייחשב כלגיטימי רק לאחר שתוגש שם המטרה הציבורית. ההפרטה, אם כן, מגדילה את כמות המשתתפים בייצור הציבורי ועל ייצור כזה ראוי שיחול המשפט הציבורי.

את הדיון הציבורי שיחול על הגופים המופרטים מכנה פלג בשם "משפט שירות הציבורי", זהו דגם מעודכן של המשפט הציבורי המותאם למציאות ההפרטה. תחילה מוצגות האפשרויות הגלומות בחקיקה והצורך בקוד מנהלי כללי לעידן החדש. החוק הקיים, חוק החברות הממלכתיות, הוא חלקי ואינו פותר את הצורך בהצ

ברה. בהמשך מבוקרת חקיקת ההפרטה בתחומי החשמל, המים, הכליאה ורווחה. המחבר מע"מיק בדיני הגופים הדו מהותיים ומסיים בהצגת כללי ההצברה הספציפיים מהמשפט החוקתי והמנהלי שיחייבו את הגוף המופרט.

ספרו של עו"ד פלג מעורר מחשבות מטרידות בדבר עתיד החברה שבה אנו חיים. יש בו תרומה נכבדה לשיח שראוי שיתהווה, במיוחד כעת לקראת הצעידה לקלפי.

הוצאת רמות - אוניברסיטת תל אביב, 241 עמ', 89 ש"ח

עו"ד יחל בקר

עסקים פורחים באוויר / עו"ד דודי לוי

"אם תרצו, זה סיפור על ילד ששאף להיות איש עסקים מצליח, או אולי סיפור אהבה על איש שחיפש וגילה כי קצה החוט לאהבה מצוי בתוך נפשו פנימה, ואם רק יאזור עוז להתבונן אל מסתורי נפשו, לאהוב את עצמו כפי שהוא ולהאמין כי הוא ראוי לאהבה, יוכל לחלוק עם האחרים מעט מן המעיין המפכה בקרבו". מילים אלו מתוך הספר הקטן והחמוד הזה מתארות היטב את אופיו ואת רוחו.

ספרו של עו"ד דודי לוי הוא לא משפט, לא פילוסופיה, וגם לא דיני עסקים, אבל מי שאהב את "באדולנה" של גבי ניצן יאהב גם אותו. בדין, ניסה עו"ד לוי לרדת ללשון העם. לא באופן שיפוטי, אלא ממקום של קבלה. ייתכן ושיטות משפט של שבטים מסוימים עדיין נוהגות כך בעולם, בהלבנת עקרונות איביים על מציאות מסובכת. מה רע, למשל, בזכרון ילדות שהוא מביא, שמסקנתו: "עשיית רווחים מוגזמים על חשבון הזולת, גם אם היא נעשית ללא כוונה רעה, אינה משתלמת". הא לכם דיני עשיית עושר ולא במשפט. ובהמשך: "אומץ לב יפתח בפניך הזדמנות לעשיית עסקים, ואולם חריצות, יסודיות ואמינות - יאפשרו לך להמשיך בהם".

הא לך דיני צרכנות, לוי, המעיד על עצמו כעורך דין של מכרזים, כינוס נכסים ומימוש, מביא סדרה של סיפורים קצרים על עולמו הפנימי בעברית פשוטה. למשל, על הניסיון העסקי הראשון שלו (מכירת לימונדה); עסקי התעופה שלו (העף עפיפונים); יוזמות הנדל"ן (חיפש בבית הספר היסודי היכן למקם את מגרש הכדורגל) ועוד.

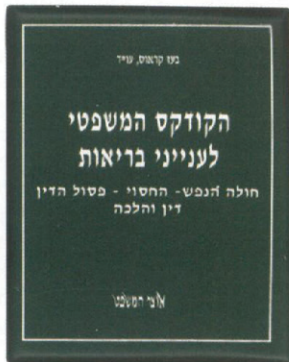
וכך הוא כותב בסכמו את עבודתו כעורך דין בייסוד חברה פרטית לניהול קרנות נאמנות: "לא משנה מה גודל ההפסד והכישלון שנחלת, אל

תפסיק את התנהלותך העסקית, שכן אתה תמיד יודע מה אתה משאיר מאחור, אך אינך יודע מה צופן לך העתיד. כדי לתת לעצמך הזדמנות לעשות עסקים טובים ומוצלחים, עליך להמשיך ולנוע קדימה". בכך סיכם סיפורו של ארבעה עמודים, על עסקה מוצלחת לאחר כישלון עסקי צורב, המסופר בספר בקווים כלליים.

האיורים של נתן הלפרין מקסימים וחבל ששמו מוזכר בקטן, משום שאפשר לזקוף לזכרו תו חלק גדול ביצירת הספר. באופן מפתיע, את השבחים על גב הספר כתבו דוקטור לכלכלה, עורך דין, ורואה חשבון, ואיש נוסף שהוא "בעבר איש המוסד ויועץ ראש הממשלה לשעבר לעניינים ערבים". חבל שהיה צריך לעטוף באליבי אינטלקטואלי ספר זה, שלא נזקק לשום אליבי שכן הוא חמוד בפני עצמו.

זהו ספר מתנה למתמחה שעווב את המשרד; לעורך דין שכיר שזכה בתיק, מאת השותף במשרד; להמתנה באולם בית המשפט עד לתחילת הדיון. בארבע מילים: עשיית אושר ולא במשפט. הוצאת ניהותא, 92 עמ', 62 ש"ח

עו"ד עמית גורביץ'

הקודקס המשפטי לענייני בריאות. חולה נפש, החסוי, פסול הדין, דין והלכה / עו"ד בעז קראוס

הספר הוא, למעשה, ניסיון ראשון להתמודד עם מכלול הדינים וההלכות הנוגעים לחולי הנפש, לחסויים ולפסולי הדין ומטרתו לשרת את כל העוסקים בתחום, שרובם אינם מתחום המי משפט. מדובר באוסף עצום של מידע אשר נאגר לספר אחד, במטרה להגיע לכל פינה בתחום, גם אם הדבר פוגע לעתים בציבור עורכי הדין המעוניינים לעשות בו שימוש מקצועי ומעמיק.

הנושאים מובאים באופן מקיף אשר שם דגש על הוראות החוק הרלבנטיות כמו גם על פסקי דין המביאים תמונה מקיפה. הקודקס מחולק לארבעה שערים: דיון והסברים, המומחה הרפואי, פסיקה וחקיקה. היתרון הגדול לאנשי המקצוע הוא בעבודה היסודית שעשה המחבר באיסוף כלל החוקים הקשורים ישירות או בעקיפין לעניין בריאות הנפש וחסויים, תחת קורת גג אחת; החל מחוק ביטוח בריאות ממלכתי וכלה בתקנות הפיקוח על מעונות, הכל מובא בפני המשתמש בפרק אחד רחב ומקצועי.

השאלה היא, האם אפשר יהיה לקבל בעתיד עדכוני חקיקה מהמוציא לאור של הקודקס. טכנית, הקודקס אכן מותאם, כאמור, לעדכוני חקיקה, אך אם המוציא לאור לא ידאג לעדכן

מדי כמה חודשים את הדרוש עדכון, כל השער הרביעי יאבד מערכו תוך כמה חודשים בלבד, ואי אפשר יהיה לעשות בו שימוש של ממש.

שער הפסיקה הוא הבעייתי בקודקס. היקף החומר העצום אשר נאסף לספר ומהווה יתרון גדול, פגע ביכולתו של המחבר להעניק במה של ממש לשער זה. המחבר אמנם נגע בפסיקה מורכבת בתחומים שונים, אך מנגד, הנגיעות הללו ארוכות ומייגעות. פסקי הדין הובאו כמעט במלואם ללא כל תמצות ועריכה. אפשר היה להסתפק בתקציר ובהפניה לפסקי הדין המלאים. בעידן המידע האינסופי, כמעט ואסור לעשות שימוש בספרים על מנת לצטט פסקי דין של מים. באמצעות קיצור פסקי הדין, יכול היה המ' חבר להשיג את אותה מטרה ואף להעשיר מאוד את הפרק הבעייתי בקודקס זה.

המחיר הסביר של הספר, יחסית לעבודת העריכה הרבה שהושקעה בו, מעניקים לו ציון גבוה בכדאיות הרכישה.

הוצאת אוצר המשפט, 863 עמ', 690 ש"ח
עו"ד זרי חזן

התנהגות שופטים / מרדכי בן דוד

קשה לכתוב ספר על דין שלא קיים. קשה עוד יותר, כשכספר לא מוצע כל דין חלופי. וכך מגיש מרדכי בן דוד, לשעבר מנהל מערכת בתי המשפט, שופט בית המשפט המחוזי ושו"פ בפועל בעליון, המשנה למנהל המכון להש"ת למרות שופטים, ספר הדין בהתנהגות שופטים, ובו 16 פרקים: פתח הדבר, ועל הספר ומטרותיו הם שני הפרקים הראשונים. בהמשך: על הדרי" שה להתנהגות הולמת; אמון הציבור בבתי המ"שפט; הכשרה משפטית כתנאי קודם לכהונת השפיטה - כן ולא; הכשרת שופטים; הגישות השונות להכשרת שופטים; התנהגות השופט והתייחסות לבעיות שמחוץ לאלה המובאות להכרעתו; כיצד קובעים כללי התנהגות לשו"פטים?; התערבות הכנסת (בנושא); התנהגות שופטים בראי החקיקה; התנהגות שופט לאור עקרונות פומביות הדין; התנהגות שופטים לאור עקרונות הצדק הטבעי; התנהגות השופטים מחוץ לכותלי בית המשפט; התנהגות שופטים בין כותלי בית המשפט; והתנהגות שופטים בדימוס.

מן הספר עולה, כי אין בישראל כל דין מחייב להתנהגות שופטים, למעט חקיקה עקיפה ומ' סמיכה בחוק בתי המשפט, חוק נושאי משרה שיפטית (מניעה מלשבת בדין), וחוק נציג תלונות הציבור על שופטים. מעבר להם, בבסיס השיטה והספר וכנספחיו עומדים שני ניירות

עבודה מרכזיים - דו"ח הוועדה לקביעת נושא האתיקה המקצועית של שופטים, מאת הנשיא לנדוי (1985) ודברי ההסתייגויות של חברה, ולצידו הצגת הדו"ח מאת שמגר (1993), ותגור בת השופט חיים כהן לדו"ח ועדת הנשיא לנדוי (1985). מסמכי לנדוי וחיים מרתקים גם בשל העברית הארכאית ומעלת הגעגועים. יש לציין כי באוגוסט 2002 הוסמך השופט מישאל חשין לעמוד בראש ועדה להכנת כללים של אתיקה שיפטית, שטרם סיימה את עבודתה.

משני פסקי הדין המרכזיים שמובאים - פס"ד אלי הורביץ ופס"ד יואב זיחק - עולה כי הכללים אינם מחייבים, ולפי המחבר מתחדד הצורך בקביעת מסמרות בתחום. ואולם כאן נוקט המחבר בגישה כללית ושמרנית. הוא מביא אופציות סותרות שונות ולרוב נמנע מהכרעה ביניהן. בהיעדר תיחום לשאלה מהי ההתנהגות הרצויה, אין אף תיחום גבולות ברור בין כלל ההתנהגויות השיפטיות ובין מסגרת הספר.

באותו הספר מתקיים, למשל, דיון בשאלות פסלות, בחובות ההנמקה (האם היעדר הנמקה הוא התנהגות בלתי ראויה), בשאלת מעורבות שופטים בדימוס בחיים הפוליטיים, בקשיי המ' עבר בין עבודת עורך דין לתפקיד שיפוט ובשאלת חשיבותו של "מזג שיפוט". לכל שאלה כמה עמדות סותרות של שופטים בכירים, והכרעה אין. הפרדוקס הוא שככל שהמחבר מבקש לקדם כינון קודקס מחייב בתחום, בפועל הוא מבהיר מדוע קודקס שכזה קשה לניסוח ולאכיפה. לא בכדי מאז קום המדינה טרם עוגן הנושא.

פרדוקס הספר: מרתק ומעודד כינון כללים מצד אחד, אך בה בעת מבהיר את הקושי המהותי בניסוחם ובאכיפתם.

הוצאת פרלשטיין גינסור, 550 עמ', 374 ש"ח
עו"ד עמית גורביץ'

לשון הרע - הדין המצוי והרצוי / חאלד גנאים, מרדכי קרמניצר ובוועז שנור

פרופ' מרדכי קרמניצר פיתח ז'אנר כתיבה עצמאי. שלא כבספרים אחרים, המסכמים דין קיים ומהווים אינדיקס מובאות, מראי מקום ומשפט משווה לעורכי דין, שאך צריכים לחפש את הערך המשפטי בסוף הספר ולקפוץ לעמוד הרלבנטי, קרמניצר פיתח ספר שמוגש כנייר עמדה. בניגוד לספרים אחרים, אף מושאי מחקר רואינים הלוקונוס. הוא מתייחס לדין שיטתי קיים ומבקר. בספר הנוכחי הוא עושה זאת עם חאלד

גנאים ובוועז שנור, ומאתגר את החשיבה לא רק בביקורת אלא אף בביקורות הביקורת: בנושאים מסוימים, סבור כל אחד מהכותבים אחרת. לפי כן, חולקה הכתיבה בין השלושה, וחילוקי הדעות (למשל, בין חופש הביטוי ובין הכבוד כשם הטוב) מוצגים במלואם.

בין אם מדובר בהרגל או בהחלטה של המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנוהג לפרסם ניירות עמדה בעניינים שונים, זוהי לדעתי צורה שהיא מהראויות ביותר לספרות משפטית. בלעדי הביקורת, ספק איזו הצדקה יש לספרות המשפטית, שרק חלקה נכתב כיום על ידי חוקרים ולא על ידי עורכי דין או אנשי פרקטיקה, המבקשים לאגוד דין קיים ומעמדת לעת אף להצביע על סתיירות ופרצות קלים.

פרופ' קרמניצר מגיש מחקר אקדמי מקיף הרבה יותר. לדברי הכותבים, קיים צורך לבדוק מה מחודשת של חוק איסור לשון הרע, שהתקין האחרון בו נעשה לפני 35 שנה. מאז חוקק חוק הגנת הפרטיות (1981), באופן שמתאפשר שחוק הגנת הפרטיות - כשמו - יטפל בהגנה על הפרטיות, בעוד שחוק איסור לשון הרע, מושא הספר, יעסוק רק בהגנה על הכבוד. קיימת נוספת המצריכה, לדעת הכותבים, שינוי בתחום, היא הגדרת הגזענות כעבירה פלילית ועצמאית בחוק העונשין (1986); חקיקת חוק עוולות מסחריות המתייחסת לפרסום ביטוי כוזב על מתחרה מסחרי (1999); וכמובן חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע כי הפרטיות היא ערך יסודי.

המחברים מטפלים בשיטתיות ברכיבי החוק הקיים: "כבוד", "פרטיות", "אזרחי", "פלילי", ומ' בקשים ליצור מבנה חדש, תוך בחינת כלל האפשרויות שהם מעלים. למשל, היחס בין "כבוד" ובין "פרטיות"; מה בין "פגיעה בכבוד", "פגיעה בתפקיד" ובין "נזק רכושני" במקרה של "שקר מפגיע רכושני"; האם ראוי כי החוק יגן על שלום הציבור כערך חברתי, שזאת הסיבה בעטייה חוקקו חוקי לשון הרע במאה ה-16; האם אמת הפרסום היא נתון השולל את קיום היסוד הער בדתי של העבירה או סייג לפליליות המעשה; כיצד יש להתייחס ל"מסקנה סובייקטיבית" - האם כהבעת דעה, ועל כן אין צורך בהצגת העובדות עליהן מתבססת המסקנה (כעמדת הכותבים), או ככזו המחייבת הצגת הרקע (כעמדת מדת השופט לנדוי בד"ג חברת החשמל נ' עיתון "הארץ"); מהו ההסדר הראוי לפרסום לשון הרע בחוג מצומצם; מהו ההסדר ללשון הרע כתגובה ללשון רע אחר; האם הדין הרצוי הוא "האמת במלואה" או "האמת לשעתה".

הספר אף מרבה בהסתייעות בדין הזר. בעוד שבמשפט המקובל אין צורך במודעות או בהתייחסות רשלנות בכל הנוגע ליכולת הפרסום לפגוע, הרי שבארצות הברית נדרשת ידיעה שהפרסום כוזב או אי אכפתיות לגבי הכוזב שבו, כנגזרת של פירוש התיקון הראשון לחוקה.

זהו נייר עמדה מקיף, יסודי ורלבנטי, אשר מתחת לרכיבים המשפטיים מעלה דיון באשר לסדר החברתי הרצוי ולמדינה האפלטונית הראויה.

הוצאת המכון הישראלי לדמוקרטיה והמרכז למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש סאקר, 487 עמ', 150 ש"ח

עו"ד עמית גורביץ'